

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

บัวบก (Asiatic) ชื่อวิทยาศาสตร์ *Centella asiatica* L. (Urb.) วงศ์ Umbelliferae. มีชื่อเรียกทั่วไปในภาคกลางว่า บัวบก ส่วนภาคเหนือเรียกว่า ผักหนอก และภาคใต้เรียกว่า ผักแว่น (สมภพ ประธานนุรักษ์. 2539 ; กรมป่าไม้. 2544) จัดเป็นพืชผักสมุนไพรชนิดหนึ่ง คนไทยนิยมบริโภคกันมานานแล้ว โดยบริโภคในรูปของผักสด เป็นผักเครื่องเคียงกับอาหารประเภทต่าง ๆ เช่น แกงเหลือง ก๋วยเตี๋ยว ขนมจีน น้ำพริก ผักไท ลาบ หรือแหมมเนือง ฯลฯ (นิจศิริ เรืองรังษี และพยอม ตันตวัฒน์. 2534 ; อ้างอิงใน พรธฤกา ชุมศรี. 2542) ช่วยให้ระบบย่อยอาหารทำงานดีขึ้น และให้คุณค่าที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย นอกจากนี้ใบและเถาบัวบกสามารถนำมาแปรรูปเป็นเครื่องคั้นเพื่อสุขภาพ เช่น น้ำบัวบก หรือใช้ผลิตยาสมุนไพร ซึ่งมีคุณสมบัติในการบำบัดรักษา เช่น สมานแผลสด แก้ฟกช้ำ รักษาแผลในกระเพาะอาหาร ยับยั้งการแบ่งตัวของเซลล์มะเร็งบางชนิด และฆ่าเชื้อแบคทีเรีย ซึ่งเป็นสาเหตุของการเกิดเชื้อหนองได้ดี (พร้อมจิต ศรีลัมภ์, รุ่งระวี เต็มศิริฤกษ์กุล, วงศ์สถิต ฉั่วกุล และอาหาร รั้วไพบูลย์. 2543)

บัวบกเป็นไม้ล้มลุก ใบเดี่ยว เรียงสลับ ขอบใบหยัก แตกเป็นกระจุก ลำต้นทอดไปแต่ดิน ก็จะแตกราก และใบเป็นต้นใหม่อีก ทำให้ขึ้นแผ่ติดต่อกันเป็นพืด ไปเป็นบริเวณกว้างได้ ก้านใบยาว ดอกออกเป็นช่อคล้ายร่ม ก้านดอกแตกออกจากโคนใบ แต่ละช่อมีดอกย่อย 3 ถึง 6 ดอก มีกลีบดอก 5 กลีบ สีม่วงแดงเข้ม พบตามที่ชุ่มชื้นและทั่วไป ในสวนต่าง ๆ ตามท้องนา ตามริมน้ำ (กรมวิชาการเกษตร. 2551.)

บัวบกเป็นผักพื้นบ้านที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของท้องถิ่นอีกพืชหนึ่งที่ขณะนี้ยังมีพื้นที่การปลูกไม่มากนัก ในบางท้องถิ่นที่มีการปลูกบัวบกก็ได้รับการพัฒนาและส่งเสริมจากสำนักงาน เกษตรอำเภอ และสำนักงานเกษตรจังหวัด ให้มีการปลูกเป็นพืชผักที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ ของท้องถิ่นในการเสริมสร้างรายได้ แต่ก็มีเกษตรกรบางรายได้นำไปปลูกเป็นอาชีพหลักก็มี โดยทั่วไปแล้วบัวบกเป็นพืชปลูกง่ายเจริญเติบโตได้ดีในทุกสภาพพื้นที่ (กรมส่งเสริมการเกษตร. 2549.)

บวบกเป็นพืชที่ขึ้นง่ายชอบร่มเงาปลูกได้ดีตลอดปีขยายพันธุ์โดยใช้เมล็ดหรือไหลแต่นิยมปักชำด้วยต้นอ่อนที่ออกจากไหลการปลูกในแปลงใช้ระยะปลูก 40 x 40 ซม. อายุเก็บเกี่ยว 2-3เดือนบวบกเป็นพืชสมุนไพรที่มีความสำคัญมากชนิดหนึ่งเนื่องจากมีสรรพคุณในการรักษาโรคต่าง ๆ มากมายเช่น โรคบิดท้องร่วงวิณ โรคหลอดลมอักเสบกระเพาะอาหารอักเสบตับอักเสบเยื่อหุ้มสมองอักเสบไขข้ออักเสบร้อนในลดความดันโลหิตลดน้ำตาลในเลือดลดความเปรี้ยวของเส้นเลือดขับปัสสาวะบำรุงหัวใจบำรุงกำลังกระตุ้นการเรียนรู้ความจำทำให้จิตสงบรักษาผิวหนังแผลสดแผลอักเสบแผลพุพองแผลกดทับแผลเป็นชนิดนูน (Keloid) แผลซิฟิลิสหนองในและอาการฟกช้ำ เป็นต้น (Brinkhaus et. al. 2000)

แสงเป็นอีกปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเจริญเติบโตของพืช เป็นตัวที่ให้พลังงานแก่พืชเพื่อใช้ในขบวนการสังเคราะห์แสงซึ่งเป็นขบวนการที่ก่อให้เกิดแป้งและน้ำตาลแก่พืช นอกจากนี้ แสงยังมีบทบาทสำคัญในขบวนการต่าง ๆ ในพืชอีกหลายอย่าง เช่น การสังเคราะห์โปรตีน การคายน้ำ การควบคุมทิศทางการเจริญเติบโตของพืช ฯลฯพืชแต่ละชนิดมีความต้องการแสงสำหรับการเจริญเติบโตในปริมาณมากน้อยต่าง ๆ กันแล้วแต่ชนิดของพืช แต่อย่างไรก็ตาม พืชส่วนใหญ่เป็นพวกที่ต้องการแสงมากในการเจริญเติบโต มีพืชเพียงไม่กี่ชนิดที่ต้องการแสงในการเจริญเติบโตน้อย เป็นต้น

ปัจจุบันการปลูกบวบกในประเทศไทย นิยมใช้พันธุ์พื้นบ้านที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่น ส่วนการปลูกในทางการค้ายังมีน้อย เนื่องจากบวบกแต่ละสายพันธุ์ (Accession) มีการเจริญเติบโตและผลผลิตที่แตกต่างกันในสภาพพื้นที่และสภาพภูมิอากาศ ดังนั้นการศึกษาริมาณแสงที่มีผลในการเจริญเติบโตของบวบก จึงอาจเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่สามารถให้เกษตรกรที่สนใจ ได้ประยุกต์ใช้ประกอบอาชีพเพื่อเสริมรายได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาริมาณของแสงที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของบวบก
2. เพื่อศึกษาริมาณของสารเอซีติโคไซด์ในบวบกที่ปริมาณของแสงที่ต่างกัน